

คู่มือแนวทางปฏิบัติในการจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษ

ประเภทที่ดินจัดสรร

คำนำ

คุณมีแนวทางปฏิบัติในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษ สำหรับที่ดินจัดสรร เป็นคุณมีสำหรับผู้ประกอบการที่ดินจัดสรร ซึ่งเป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งที่ถูกกำหนดให้เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ภายใต้ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องกำหนดให้ที่ดินจัดสรรเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ หากมีการปล่อยน้ำเสียจาก ที่ดินจัดสรรออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมต้องเป็นไปตามประกาศกระทรวงฯ เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากที่ดินจัดสรร ซึ่งประกาศห้ามส่องฉบับมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม 2548

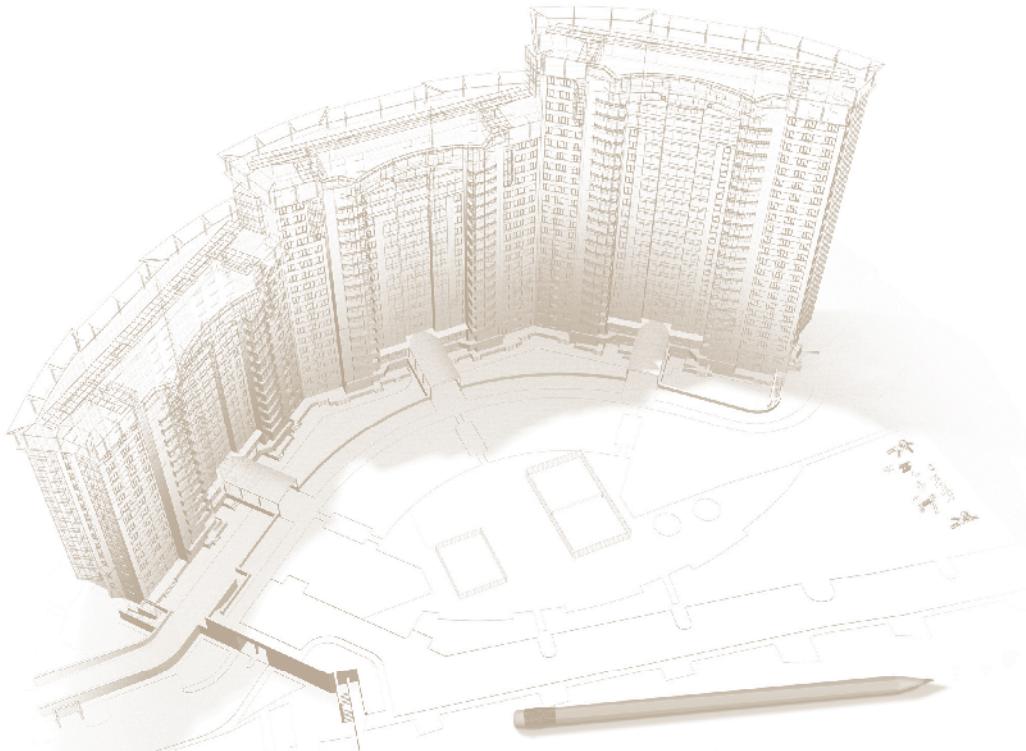
คุณเข้ายใจเหลือให้ปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม จึงจัดทำคู่มือเล่มนี้ขึ้นเพื่อให้ผู้ประกอบการทราบถึงแนวทางการจัดการมลพิษจากที่ดินจัดสรรไม่ว่าจะเป็นน้ำเสียหรือของเสีย ซึ่งสามารถนำไปเพิ่มมูลค่าและใช้ประโยชน์ได้อีก

กรมควบคุมมลพิษ
มีนาคม 2554

สารบัญ

การป้องกันและลดมลพิษ สำหรับที่ดินจัดสรร	3
การดำเนินงานตามแนวทางการการป้องกันและลดมลพิษ สำหรับที่ดินจัดสรร	4
การบำบัดน้ำเสียจากที่ดินจัดสรร	4
การนำของเสียไปใช้ประโยชน์	8

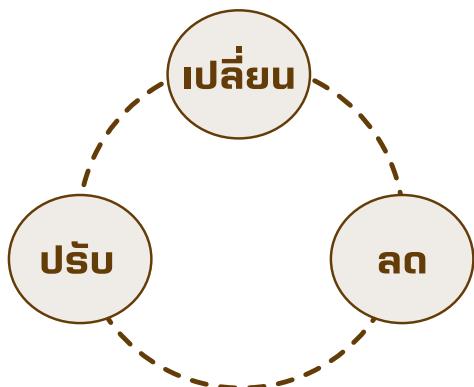
การป้องกันและลดมลพิษ สำหรับที่ดินจัดสรร

ที่ดินจัดสรร เป็นที่ที่มีการจำหน่ายที่ดินที่ได้แบ่งเป็นแปลงย่อยรวมกันตั้งแต่สิบแปลงขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งจากที่ดินแปลงเดียวหรือแบ่งจากที่ดินหลายแปลงที่มีพื้นที่ติดต่อกัน โดยได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์เป็นค่าตอบแทนและให้หมายความรวมถึงการดำเนินการดังกล่าวที่ได้มีการแบ่งแยกที่ดินแปลงเดิมเป็นแปลงย่อยไว้ไม่ถึงสิบแปลงและต่อมาได้แบ่งเพิ่มเติมภายในสามปี เมื่อรวมกันแล้วมีจำนวนตั้งแต่สิบแปลงขึ้นไป

ผลพิษจากที่ดินจัดสรรที่ต้องควบคุมอย่างเข้มงวดล้อม ได้แก่

- ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงค่ามากจะมีผลต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต
- สารแขวนลอย (SS) มีผลต่อการส่องผ่านของแสงอาทิตย์ลงสู่แหล่งน้ำ
- น้ำมันและไขมัน (Oil & Grease) ทำให้การถ่ายเทออกซิเจนระหว่างอากาศและน้ำลดลงก่อให้เกิดการเน่าเสียของแหล่งน้ำได้
- บีโอดี (BOD) คือ ปริมาณออกซิเจนที่จุลชีพใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำ หากบีโอดีมีค่ามากแสดงว่าในน้ำนั้นมีสารอินทรีย์มากหรือมีความสกปรกมาก
- ทีเคเอ็น (TKN) คือ สารอินทรีย์ในตัวเรجنและแอมโมเนียมมีถ้ามีมากเกินไปจะทำให้เกิดปรากฏการณ์ขี้ปลาเวฟทำให้น้ำขาดออกซิเจน

เทคโนโลยีการผลิตที่สะอาด มุ่งให้ความสำคัญกับการป้องกันมลพิษตั้งแต่ต้นทางโดยนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมและการจัดการที่ดีมาปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตหรือการบริการดูแลการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งนี้ ถ้าหากที่ดินจัดสรร นำแนวปฏิบัติที่ดีด้านการป้องกันและลดมลพิษมาใช้ นอกจากจะพบว่าลดค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายในการบำบัดและกำจัดของเสียด้วย

การดำเนินงานตามแนวทางการการป้องกันและลดบลพิม สำหรับกีดกันจัดสรร

การใช้ไฟฟ้า

- เปรี้ยนมาใช้หลอดประยัดไฟ
- เปรี้ยนมาใช้การติดตั้งวนวานที่ผ้าเพดาน และติดตั้งกระเจาเรือติดฟิล์มที่มีคุณสมบัติป้องกันความร้อน แต่ยอมให้แสงผ่านเข้าได้ เพื่อลดการใช้ไฟลังงาน เพื่อแสงสว่างภายในอาคาร
- เปรี้ยนมาเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ได้มาตรฐาน ดูคุณภาพดีและประหยัดพลังงาน ประยัดไฟเบอร์ ๕

น้ำใช้ น้ำเสีย

- ควรเปลี่ยนมาใช้อุปกรณ์ประยัดน้ำ เช่น หัวก๊อกแบบมีอุปกรณ์ติดอากร และปรับปรุงระบบในการตรวจสอบการรั่วไหลของน้ำหากพบเห็นการรั่วไหล ให้รับแก้ไขทันที
- ปรับปรุงให้ความมีการทำความสะอาด โดยการปัดความฝุ่นละอองออกก่อน แล้วจึงใช้น้ำในการทำความสะอาด เพื่อลดปริมาณน้ำที่ใช้และลดการปนเปื้อนของน้ำทึบ

การจัดการของเสีย

- ปรับปรุงให้มีคณะกรรมการของศษฯอาหาร และมีการตัดไขมันในถังตักไขมันไปกำจัดอย่างเหมาะสมสมทุกส่วน
- เปรี้ยนมาใช้ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำจุลินทรีย์ผลิตภัณฑ์ลักษณะเชี่ยว ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากธรรมชาติแทนสารเคมีที่เป็นอันตรายเป็นต้น
- ลดอัตราการเกิดขยะมูลฝอยโดยการลดปริมาณการผลิตขยะมูลฝอย การใช้ช้าการรีไซเคิล

การจัดการด้านสุขภาพและ การรักษาคุณภาพ

- ปรับปรุงให้มีการจัดสภาพแวดล้อมของพื้นที่อย่างเหมาะสม
- ดูแลทำความสะอาดพื้นที่โครงการอย่างสม่ำเสมอ
- ปรับปรุงให้มีระบบรักษาความปลอดภัย
- เพิ่มระบบการป้องกันอัคคีภัยและการจัดการเหตุฉุกเฉิน

การบำบัดน้ำเสียจากกีดกันจัดสรร

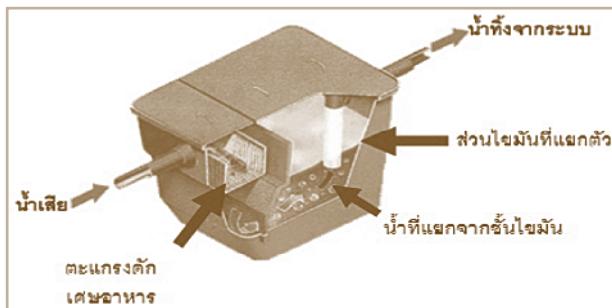
- น้ำเสียจากกีดกันจัดสรรเกิดจากกิจกรรมต่างๆ ของผู้อยู่อาศัย ซึ่งส่วนใหญ่มาจาก การประกอบอาหาร การชำระล้างสิ่งสกปรก และห้องสุขา ระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้กับกีดกันจัดสรร มี 2 ลักษณะ คือ
- (1) ระบบบำบัดน้ำเสียแบบติดกับที่ เหมาะกับการบำบัดเบื้องต้นในครัวเรือน หรือที่ชุมชนไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน
  - (2) ระบบบำบัดน้ำเสียรวม เป็นระบบบำบัดน้ำเสียที่มีขนาดใหญ่กว่า ต้องมีผู้ควบคุม และดูแลระบบ

1. ระบบบำบัดน้ำเสียแบบติดกับที่ [Onsite Treatment]

เป็นระบบบำบัดน้ำเสียที่มีการก่อสร้างหรือติดตั้งเพื่อบำบัดน้ำเสียจากอาคารเดี่ยวๆ เช่น บ้านพักอาศัย อาคารชุด โรงเรียน หรืออาคาร สถานที่ทำการ เป็นต้น เพื่อลดความสกปรกของน้ำเสียในระดับหนึ่งก่อนระบายนอกสู่สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนดักไขมัน ได้แก่ บ่อดักไขมัน (Grease Trap) และส่วนบำบัด ได้แก่ ระบบบ่อเกรอะ (Septic tank) ระบบบ่อกรองไร้อากาศ (Anaerobic Filter) เมื่อออกจากระบบที่ก่อสร้างได้บ่าย อีกทั้งยังมีการผลิตเป็นถังสำเร็จรูป ทำให้สะดวกในการติดตั้ง อาจก่อสร้างเป็นระบบแบบติดกับที่ขนาดใหญ่ และมีประสิทธิภาพในการบำบัดสูง เช่น ระบบแยกตัวเต็มสัดส่วน เป็นต้น เพื่อให้สามารถบำบัดน้ำเสียได้ตามมาตรฐานน้ำทึบก่อนระบายนอกสู่สิ่งแวดล้อม

บ่อดักไขมัน [Grease Trap] นำเสียจากครัว หรือห้องอาหารจะมีน้ำมันและไขมันสูงมาก หากไม่กำจัดออกจะทำให้ท่อระบายน้ำอุดตัน การใช้บ่อดักไขมันจะสามารถกำจัดไขมันได้มากกว่า ร้อยละ 60 บ่อดักไขมันมีทั้งแบบสำเร็จรูป หรือสามารถสร้างเองได้ โดยใช้วัสดุเชื้อมนต์หรือถังเชื่อมต่อในขวด โดยจะต้องมีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะกักน้ำเสียไว้ระยะหนึ่ง เพื่อให้ไขมัน และน้ำมันมีโอกาสสลายตัวชั่วขณะาสสมกันอยู่บนผิวน้ำ ซึ่งจะต้องตักออกไปกำจัดทุกวัน เช่น ใส่ถุงพลาสติกทึบ ฝ่ากรถขยายหรือนำไปตกแต่งหรือมักทำปุ๋ย

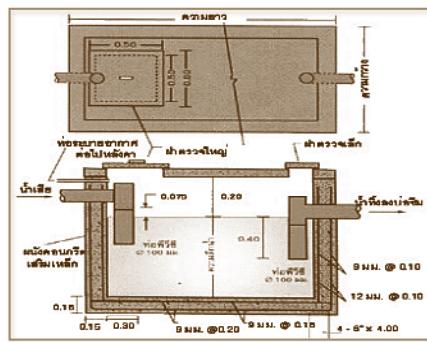

ตัวอย่างถังดักไขมันสำเร็จรูป

ระบบบ่อเกรอะ [Septic Tank] บ่อกรองมีลักษณะเป็นบ่อปิด ช่องน้ำเข้มไม่ได้และไม่มีการเติมอากาศ ดังนั้นสภาวะในบ่อจึงเป็นแบบไร้อากาศ (Anaerobic) โดยทั่วไปมักใช้สำหรับการบำบัดน้ำเสียจากส้วม แต่จะใช้บำบัดน้ำเสียจากครัวหรือน้ำเสียอื่นๆ ด้วยก็ได้ ถ้าหากสิ่งที่ไหลเข้ามาในบ่อเกรอะมีแต่อุจจาระหรือสารอินทรีย์ที่ย่อยง่าย หลังการย่อยแล้วก็จะกล้ายเป็นก๊าซกับน้ำและกากตะกอน (Septage) ในปริมาณที่น้อยจึงทำให้น้ำไม่เต็มได้ง่าย (อัตราการเกิดกากตะกอนประมาณ 1 ลิตร/คน/วัน) แต่อาจต้องมีการสูบกากตะกอนในบ่อเกรอะ (Septage) ออกเป็นครั้งคราว (ประมาณปีละหนึ่งครั้ง สำหรับบ่อเกรอะมาตรฐาน) แต่ถ้าหากมีการทิ้งสิ่งที่ย่อย

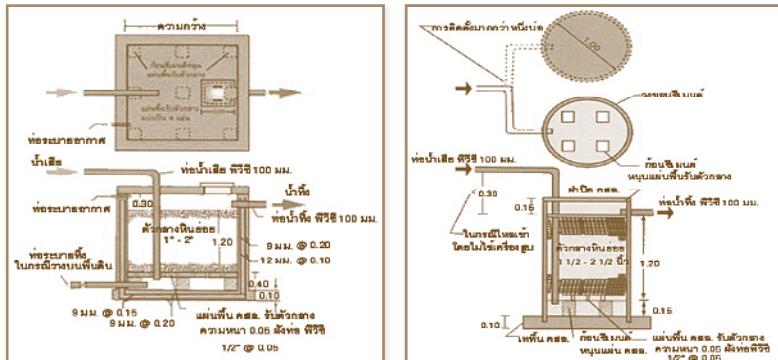

หรือสลายยาก เช่น พลาสติก ผ้าอนามัย กระดาษชำระ สิ่งเหล่านี้ จะยังคงค้างอยู่ในบ่อและทำให้บ่อเต็มก่อนเวลาอันสมควร เพื่อให้บ่อเกราะสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระบบบ่อเกราะ (Septic tank)

ระบบบ่อกรองไร้อาการ (Anaerobic Filter) เป็นระบบบำบัดแบบไม่ใช้อากาศ เช่นเดียวกับบ่อเกราะ แต่มีประสิทธิภาพในการบำบัดของเสียมากกว่า โดยภายในถังชั่วคลายจะมีชั้นตัวกลาง (Media) บรรจุอยู่ ตัวกลางที่ใช้กันมีทรายชนิด เช่น หิน หลอดพลาสติก ลูกบอลพลาสติก กรงพลาสติก และวัสดุปูร่องอื่นๆ ตัวกลางเหล่านี้จะมีพื้นที่ผิวมากเพื่อให้จุลินทรีย์ดัดแปลงได้มากขึ้น น้ำเสียจะไหลเข้าทางด้านล่างของถังแล้วไหลขึ้นผ่านชั้นตัวกลาง จากนั้นจึงไหลออกทางท่อด้านบน ขณะที่ไหลผ่านชั้นตัวกลาง จุลินทรีย์ชนิดไม่ใช้อากาศจะย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำเสีย เปลี่ยนสภาพให้กลাযเป็นก้าชกับน้ำ ทำให้ประสิทธิภาพในการกำจัดบ่อได้ดีขึ้น นอกจากระบบบ่อกรองไร้อาการ หรือดูแลรักษาไม่ดี นอกจากจะไม่สามารถกำจัดของเสียได้แล้ว ยังเกิดปัญหาลื่นเมมbraneควบคุมได้อีกด้วย

ระบบบ่อกรองไร้อาการ (Anaerobic Filter)

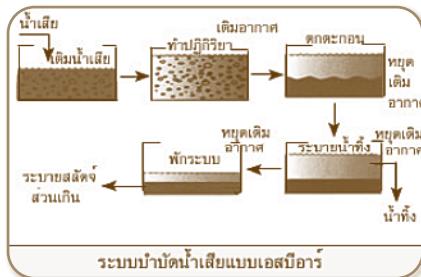
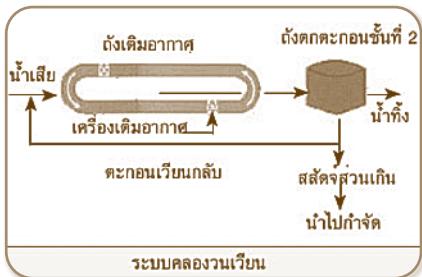
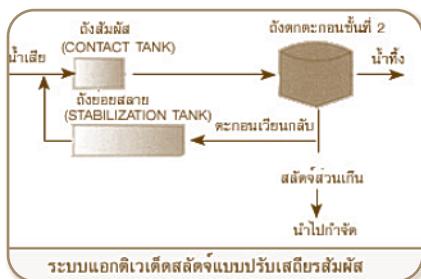
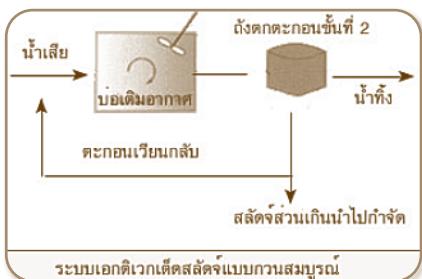

2. ระบบบำบัดน้ำเสียรวม

โดยทั่วไปนิยมใช้ระบบบำบัดน้ำเสียแบบแอกทีเวตเต็ดสลัดจ์ (Activated Sludge Process) ซึ่งเป็นวิธีบำบัดน้ำเสียด้วยวิธีการทางชีววิทยา โดยใช้แบคทีเรียพากที่ใช้ออกซิเจน (Aerobic Bacteria) เป็นตัวหลักในการย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำเสีย

หลักการทำงานของระบบ

ระบบบำบัดน้ำเสียแบบแยกตัวเรticulat sludgeโดยทั่วไปจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วนคือ ถังเติมอากาศ (Aeratoion Tank) และถังตกร่องน้ำ (Sedimentation Tank) โดยน้ำเสียจะถูกส่งเข้าถังเติมอากาศซึ่งมีลักษณะเป็นจานวนมากตามที่ออกแบบไว้ สำหรับภายในถังเติมอากาศจะมีสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์แบบแอโรบิก นำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วจะไหลต่อไปยังถังตกร่องน้ำเพื่อแยกลักษณะออกจากน้ำใส่ ลักษณะที่แยกตัวอยู่ในน้ำคือน้ำที่ถูกสูบกลับเข้าไปในถังเติมอากาศใหม่ (Return Sludge) เพื่อรักษาความเข้มข้นของลักษณะในถังเติมอากาศให้ได้ตามที่กำหนด และอีกส่วนหนึ่งจะเป็นลักษณะส่วนเกิน (Excess sludge) ที่ต้องนำไปกำจัดต่อไป สำหรับน้ำใส่ส่วนบนจะเป็นน้ำทึบที่สามารถระบายน้ำออกสู่สิ่งแวดล้อมได้

ระบบบำบัดน้ำเสียแบบแอกทิวेटเต็ดสลัจ (Activated Sludge Process) แบบต่างๆ

การนำของเสียไปใช้ประโยชน์

การบำบัดน้ำเสียจากที่ดินจัดสรรไปใช้ประโยชน์

น้ำเสียที่เกิดจากที่ดินจัดสรร ส่วนมากเกิดจากการประกอบอาหารและชำระล้างสิ่งสกปรก เราสามารถนำน้ำเสียไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. การนำน้ำเสียจากระบบบำบัดกลับมาหมุนเวียน (Recycle) น้ำจากระบบบำบัดจะมีความสะอาดมากพอสมควรที่จะหมุนเวียนกลับมาใช้รดน้ำต้นไม้ เป็นการช่วยลดปริมาณการใช้น้ำและประหยัดค่าใช้จ่ายของที่ดินจัดสรรได้อีกด้วย

2. การหมักทำปุ๋ย (Composting) เป็นการนำตัวกอนที่มาจากกระบวนการบำบัดน้ำเสียมาหมักก่อเพื่อนำไปใช้เป็นปุ๋ย เนื่องจากในตัวกอนประกอบด้วยธาตุอาหารที่จำเป็นในการเจริญเติบโตของพืชได้แก่ ไนโตรเจน พอสฟอรัส และแร่ธาตุต่างๆ

การนำากาคไขมันจากบ่อถังไขมันไปใช้ประโยชน์

การทำเทียนหอยหรือเทียนแฟฟนซ์เพื่อการประดับตกแต่ง นำากาคไขมันสกปรกไปทำความสะอาด โดยการต้ม ตอกตะกอนและกรองเอ้าสิ่งสกปรกต่างๆ ออกให้หมด หลังจากนั้นนำไปผสมกับพาราฟิน สี และกลิ่นตามความต้องการ ทำการหล่อขึ้นรูปในแม่พิมพ์และตอกแต่งเพื่อความสวยงาม

การทำสบู่เหลวเพื่อการซักล้าง นำากาคไขมันสกปรกที่ตักได้จากบ่อถังไขมันไปทำความสะอาด เช่นเดียวกับการทำเทียนหอยและเทียนแฟฟนซ์ แล้วจึงนำากาคไขมันไปผสมกับสารต่างๆ จำนวนมาก ใช้เดิมไฮดรอกไซด์โซดาไฟฟ์แทลสเซียมไฮดรอกไซด์ น้ำ สี และกลิ่น แล้วนำไปบรรจุลงขวด

การทำปุ๋ยหมัก การนำากาคไขมันไปหมักทำปุ๋ย โดยการผสมกับเศษวัสดุเหลือทิ้งที่มีอยู่ในห้องครัว เช่น เศษหก้า กาแฟร้า และมูลโคแห้ง โดยที่บ้านเรือนมีความเหมาะสมในการแพร่รูป กาคไขมันเป็นปุ๋ยหมัก เนื่องจากมีกาคไขมันปริมาณเน้อย

การทำเชื้อเพลิงอัดแก๊ส นำากาคไขมันสกปรกผสมกับขี้เลือยหรือเศษวัสดุเหลือทิ้งที่มีอยู่ในห้องครัว เช่น ผักตบชวา ชั้งข้าวโพด เปลือกหูเรียน ในอัตราส่วน 5:3 คลุกเคล้าให้ส่วนผสมทั้งหมดเข้ากันแล้วนำไปเผาที่อุณหภูมิ 200 องศาเซลเซียส นาน 6 ชั่วโมง

ที่ปรึกษา

ดร.สุพัฒน์	หวังวงศ์วัฒนา
นายวรศาสน์	อภัยพงษ์
ดร.พรศรี	สุกอน德拉กษ์

อธิบดีกรมควบคุมมลพิช

รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิช

ผู้อำนวยการฝ่ายคุณภาพสิ่งแวดล้อมและห้องปฏิบัติการ

ผู้จัดทำ

ดร.วรพงศ์	ตั้งอิทธิพลกร
นายวัชรไชย	ขมินทกุล
นางสาวสุจิตรา	กันยาลักษ
นางสาวฐานิتا	เอี่ยมเยี้ยน
นางสาวกุลศรี	เอกชนานนท์

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการ

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ

นักวิชาการสิ่งแวดล้อม

นักวิชาการสิ่งแวดล้อม

ศูนย์ช่วยเหลือให้ปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม ฝ่ายคุณภาพสิ่งแวดล้อมและห้องปฏิบัติการ
กรมควบคุมมลพิษ ชั้น 4 เลขที่ 92 ซอยพหลโยธิน 7 ถนนพหลโยธิน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0 2298 5555 และ 0 2298 2558 โทรสาร 0 298 2552
เว็บไซต์ www.thaiecac.net

* แผ่นพับฉบับนี้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม... เพราะทำจากกระดาษเยื่อเยี่ยนทำใหม่ (Recycle) และใช้หมึกถาวรเหลืองในการพิมพ์